

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест:

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 2

Рівне, 2020

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Виконавчий редактор:

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії:

Немеш Олена Миколаївна – доктор психологічних наук, доцент, професор, в.о. ректора Рівненського державного гуманітарного університету.

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олексій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Т.І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету.

СТУДЕНТСЬКИЙ ДАЙДЖЕСТ: збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти. Випуск 2. Рівне: РДГУ, 2020. 140 с.

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол №11 від 26 листопада 2020 р.)*

повага, знання. З цієї точки зору, зрілість міжособистісних взаємин є критерієм зрілості особистісної.

Про зрілість міжособистісних взаємин як критерій психологічної зрілості (здорового психічного розвитку) йдеться також у теорії стосунків Г. Саллівана. Він вважав, що показником здорового розвитку служить здатність переживати дружні почуття та сексуальний інтерес до однієї й тієї ж особи.

Висновки. Аналіз літературних джерел показує, що у сучасній психології не існує усталеної думки щодо меж етапів дорослості, проте, очевидно, що цей період охоплює більшу частину життя людини. Здатність до побудови міжособистісних стосунків визнається як одне із завдань розвитку й водночас – як його результат, як один із критеріїв особистісної зрілості. Чинники здатності до побудови міжособистісних стосунків (такі як самооцінка, самоставлення тощо) будуть предметом наших наступних досліджень.

Список використаної літератури

1. Крайг, Г. Психология развития: [Текст]. СПб.: Питер, 2008. 992с.
2. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. СПб.: Питер, 2000. 625с.
3. Эриксон Э. Детство и общество: [Текст] 2-е изд. СПб. : Ленато, 2006. 592с.

УДК 159.922.86-056.49

ПРОЯВИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ ТА ЇХ КОРЕКЦІЯ

Рабович І., здобувач ОС «бакалавр» спеціальності 053 «Психологія», 4 курс, РДГУ

Керівник: старший викладач Джейджер О. В.

Постановка проблеми. Одним з найтяжчих вікових періодів є саме підлітковий, адже в силу гормональної та психофізіологічної перебудови поведінка стає нестійкою та не завжди адекватною. В свою чергу напружений та нестійкий стан суспільства обумовлює ріст різноманітних відхилень в особистісному розвитку і в поведінці підростаючого покоління, що частіше проявляється такими формами як: схильність до порушення норм та правил, схильність до проявів адиктивної та деліквентної поведінки, схильність до самоушкоджень та саморуйнацій, схильність до агресії та насильства. Саме тому проблема девіантності підлітків торкає суспільство в цілому та викликає гострий дослідницький інтерес, а це в свою чергу сприяє вибудовуванню ефективної системи превенції та подолання асоціальних проявів у поведінці підлітка.

Мета. Цілий ряд специфічних якостей та характеристик у підлітків з проявами девіантності вказують на значні емоційні та поведінкові порушення, серед яких висока тривожність, дефектність ціннісної системи, як правило імпульсивні дії, агресивність та конфліктність, що значно утруднює їх спілкування з однолітками та батьками, створює значні перешкоди в їх вихованні та навчанні. Саме тому мета повідомлення полягає у визначенні психологічних засобів корекції девіантної поведінки у підлітковому віці для зменшення цих проявів.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі проведеного теоретичного аналізу наукової літератури можна вважати за потрібне наступне визначення поняття «девіантна поведінка підлітка», що, власне, означає порушення не будь-яких, а лише найбільш важливих для даного суспільства, в даний час, соціальних норм. А, власне, її прояви викликають негативну оцінку зі сторони інших людей. Особливістю поведінки, що відхиляється, є те, що вона наносить значну шкоду самій особистості та оточуючим людям. Вона є руйнівною: в залежності від форми – деструктивною або ж аутодеструктивною.

Варто зазначити, що розглянута поведінка, з одного боку, проявляється стійкими повторами, систематизованістю та узгоджується з загальною направленістю особистості, а з іншого боку супроводжується різними проявами соціальної дезадаптованості і цей стан, в

свою чергу, може бути самостійною причиною девіацій особистості. Деструкції поведінки є досить різноманітними, тому нам необхідно уточнити сутність поняття «прояви девіантності підлітка».

У психолого-педагогічній літературі значна увага приділена характеристиці таких проявів девіацій, як емоційні та поведінкові. Дослідженню проблеми девіантності, її витоків, причин приділялось досить багато уваги, встановлено, що за своєю суттю вони несуть, власне, деструктивний вплив на особистість, призводять до деградації, стають перепорою у процесі соціалізації молоді та, власне, підлітків (А. Бандура, Е. Змановська, Л. Божович, М. Вебер, П. Уорслі, Ю. Клейберг та ін). Дослідниками також переконливо доведено, що агресивна поведінка підлітків є проявом девіацій і формою самоствердження, а фрустрація є одним зі шляхів прояву цієї агресії (А. Басс, Дж. Доллард, З. Фрейд, Л. Беркович, Р. Лазарус). У психологічній джерелах описується цілий ряд основних проявів, котрі в основному торкаються емоційно-вольової сфери. Е. Змановська вважає, що для повноцінного існування підліток потребує постійного супротиву до його стремління задовольняти власні потреби, так як це забезпечує феномен актуального почуття і дає можливості для розвитку. З іншої сторони, подолання супротиву завжди викликає напругу, що при відсутності емоційно-вольового ресурсу призводить до деструктивних ефектів: конфліктів, стресу, агресії, девіацій [1, 13]. Згідно основних положень Ю. А. Клейберга, в підліткових девіаціях найбільш яскраво виділяються наступні прояви: висока афективна зарядженість поведінкових реакцій; імпульсивний характер реагування на фрустраційну ситуацію; короткочасність реакцій з критичним виходом; низький рівень стимуляції; не диференційована направленість реагування; високий рівень готовності до девіантних дій [2, 7].

Сучасна педагогіка також приділяє значну увагу поняттю «проявів девіантності». В.М.Оржеховська поділяє прояви девіантної поведінки на рівні розвитку: поведінка, що не схвалюється іншими (епізодичні витівки, бешкетництво); поведінка, що осуджується іншими (проступки, адиктивна поведінка); морально негативні прояви і вчинки (правопорушення); деліквентна поведінка; злочинна поведінка; деструктивна поведінка [4, 11-12]. Корекція проявів девіантності підлітка націлена в першу чергу на системну оцінку змін у когнітивному, емоційному, поведінковому напрямі дитини з одночасним навчанням просоціальних моделей поведінки. Лише з допомогою психологічних методів корекції адаптація та особистий розвиток дитини будуть якісними та успішними. Психологічні засоби корекції, які впливають на зменшення проявів девіацій у підлітків вивчалися багатьма авторами, зокрема: Афанасьєвою В., Бандурою Р., Ішмухаметовим М., Іноземцевим В., Корда Л., Литовченко Н., Мазниченко М., Максимовою Н., Макаренко А., Оржеховською В., Семенюк Л., Сухомлинським В.

Шевців З. М. називає наступні психологічні корекційні методи девіантності:

1. При проявах нестабільності та ригідності нервової системи, інфантильності психічних процесів застосовуються психологічні методи розвитку рухової, емоційної, пізнавальної сфери, когнітивне тренування, десенсибілізація, корекція засобами образотворчого мистецтва.

2. При проявах пониженої соціальної рефлексії, неадекватної поведінки, наявності низького соціального статусу застосовується ігрова корекція поведінки в групі, розвиток позитивного спілкування, рольове навчання, статусне переміщення, робота з сім'єю.

3. При проявах дисгармонії мотивів, низькій пізнавальній активності та рівня успішності застосовуються такі психологічні методи, як релаксація шкільних страхів, формування адекватної самооцінки, десенсибілізація до оцінювання, психотренінг.

4. При наявності комплексу неповноцінності, неадекватної самооцінки та порушенні образу «Я» застосовуються: розвиток позитивності та унікальності дитини, самонавіювання, ідентифікація [5, 11].

Не можна не погодитись із думкою Н. Ю. Максимової, що психокорекційну роботу доцільно проводити як в індивідуальній так і в груповій формі, але при цьому варто враховувати обмеження та показання. В індивідуальній психокорекційній роботі застосовують гештальт-терапію, зокрема – «порожнє крісло», ігрову терапію для підлітків за

наявності у них тяжких порушень спілкування або затримок розвитку; рольові ігри для моделювання адаптивної поведінки; техніку моделювання бажаної поведінки – навчання на прикладах; індивідуальні варіанти психодрами; раціонально-роз'яснювальну терапію. В свою чергу, групова психологічна корекція не становить самостійного напрямку, а є лише її специфічною формою. Основним інструментом впливу тут виступає група [3, 351-356].

Висновки: Отже, узагальнюючи все вище сказане, цілком обґрунтованим є наступне визначення поняття «прояви девіантності підлітка». Це ті особливості поведінки, що виходять за межі встановлених норм суспільства (норм сім'ї, школи, країни), а також наносять велику шкоду самому індивіду та його близькому оточенню; характеризуються цілим рядом деструктивних проявів (емоційно-вольових, поведінкових, пізнавальних). Виходячи з цього, важливе значення для вирівнювання поведінки девіантного підлітка відіграють психологічні методи корекції, серед яких є індивідуальні та групові (котрі більш дієвіші для даної вікової категорії), які в своєму асортименті мають ряд технік для бажаних виправлень та змін поведінки.

Список використаної літератури

1. Змановская, Е. В. Девиантология : Психология отклоняющегося поведения: Учеб. пособие для студ., изучающих психологию, социальную работу и социальную педагогику / 3-е ум., испр. и доп. Москва : Академия, 2006. 288 с.
2. Клейберг Ю. А. Психология девиантного поведения : Учебное пособие для вузов / Москва : ТЦ«Сфера»: Юрайт-М, 2001. 159 с.
3. Максимова Н. Ю. Психологія девіантної поведінки [Текст] : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Київ : Либідь, 2011. 518 с.
4. Оржеховська В. М., Т. Є. Федорченко, С. В. Зінченко Педагогічна профілактика девіантної поведінки неповнолітніх: орієнтовна прогр. для сист. післядиплом. пед. освіти. Київ : 2007. 63 с.
5. Шевців З. М. Соціально-педагогічна корекція девіантної поведінки у молодших школярів *Професійний розвиток педагога* [: матеріали III регіон. наук-практ. семінару «Сучасний вчитель почат. кл.: зростання професіоналізму в системі безперервної освіти» (м. Рівне, 4 грудня 2012р.). Рівне : Вид. О. Зень, 2012. С. 9-11.

УДК 159.922.86 – 056.34

ТЕХНОЛОГІЇ ПОПЕРЕДЖЕННЯ СУЇЦИДАЛЬНИХ ТЕНДЕНЦІЙ СЕРЕД СТАРШИХ ШКОЛЯРІВ

Романович І., здобувач освіти ОС «бакалавр» спеціальності 053 «Психологія»,
4 курс, РДГУ

Керівник: старший викладач Джеджерера О. В.

Постановка проблеми. Зростання самогубств, прояви і поширення аутоагресивних і аутодеструктивних перспектив серед підлітків на сучасному етапі розвитку є реальною соціально-психологічною проблемою. Оскільки в період дорослішання дитина відчуває значні, на її погляд, життєві труднощі, обумовлені несформованим соціальним статусом і психогормональними особливостями розвитку організму. Проблема схильності до суїцидальної поведінки є актуальною, оскільки, обумовлена, в першу чергу, тим, що зачіпає такі життєво важливі сфери, як питання життя і смерті. У другу чергу, проблема суїцидальних тенденцій є значущою для кожної людини, оскільки суїцид може бути здійснений абсолютно будь-якою людиною. У третю чергу, незважаючи на спад негативної статистики самогубств, вони не мають тенденції до припинення, обумовлюючи необхідність корекції і профілактики суїцидальних тенденцій.

Мета. Виявлення ефективності комплексу тренінгових занять, спрямованих на попередження суїцидальних тенденцій серед старших школярів. Психолого-фізіологічна

З М І С Т

Алексюк М. Молодіжний сленг – соціально-психологічна проблема чи спосіб самовираження сучасної молоді.....	3
Апостол М. Ставлення людини до процесу старіння.....	5
Бабич Л. Вікові особливості морального розвитку особистості у молодшому шкільному віці	7
Будько Н. Представлення родителів о вихованні дошкільників.....	9
Бурдина О. Проявление прокрастинации у студенческой молодежи.....	11
Вейна К. Загальний недорозвиток мовлення як психолого-педагогічна проблема.....	13
Войчук Т. Зміст корекційної роботи логопеда з дітьми з ринолалією.....	14
Ганусевич В. Проблемы влияния электронных сми на личность человека.....	16
Гордійчук Т. Соціальні мережі як детермінанта особистісного розвитку підлітків.....	17
Гордійчук І. Профілактика відхилень у поведінці молодших школярів у позаурочний час...	19
Грабовська С. До проблеми виховання безпечної поведінки дітей дошкільного віку.....	20
Гребеневич О. Формування в першокласників навичок читання й письма в умовах компетентнісної освіти.....	22
Гребіневич М. Роль ціннісних орієнтацій у формуванні професійного самовизначення у старших школярів.....	24
Гузей А. Вплив маніпулятивних дій на міжособистісне спілкування.....	26
Гузей А. Психологічний булінг в шкільному колективі: критерії та напрями прояву та напрями профілактики.....	28
Даниленко С. Генезис и трансформация змеиноного образа в белорусско-литовской мифологии.....	30
Демчук Д. Формування навичок безпечної поведінки дошкільників як теоретична проблема.....	32
Дем'янюк В. Роль емоційного інтелекту у професійній діяльності психолога.....	33
Дмитришина А. Особливість впливу стосунків з батьками на формування самооцінки дитини молодшого шкільного віку.....	35
Дрогомирецька О. Формування адаптивних здібностей молодших школярів з мовленнєвими порушеннями.....	37
Заговора Л. Мотивація як один з основних факторів у вивченні іноземної мови.....	38
Заговора Л. Вплив мотивації на ставлення підлітків до вивчення іноземної мови.....	40
Єфімова М. Розробка системи психологічних заходів щодо профілактики агресивної поведінки підлітків.....	41
Іслямова А. Розвиток слухової уваги і пам'яті у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.....	44
Кардаш Є. Особливості практичної роботи, спрямованої на розвиток мовленнєвої здатності дитини з РСА.....	45
Касянчук М. Вплив булінгу на формування Я-концепції підлітків.....	47
Качуровська Д. Рівні особистісної готовності до професійної діяльності майбутніх психологів.....	49
Киричик Е. Проявление эмоций у девочек и мальчиков подросткового возраста.....	52
Климчук І. Причини емоційного вигорання під час пандемії у студентів.....	55
Кобець Д. Теоретичний аналіз проблеми мотивації молодших школярів.....	56
Ковальчук І. Теоретичні основи розвитку пізнавальної діяльності дітей шостого року життя із загальним недорозвитком мовлення.....	57
Ковальчук М. Казка та її роль у вихованні дитини.....	58
Козенюк М. Готовність до вибору професії як специфічне психологічне утворення особистості старшокласника.....	61
Командік О. Психологічні детермінанти розвитку лідерських якостей у молодших школярів.....	63
Конончук А. Особливості девіантної поведінки підлітків.....	65

Конончук К. Реалізація педагогічних умов формування навичок навчальної діяльності у дітей старшого дошкільного віку в ЗДО.....	66
Копель Ю. Діагносіка інтелектуального потенціалу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивно-ресурсних центрах.....	69
Корольова О. До проблеми впровадження проектної технології в роботу закладу дошкільної освіти.....	70
Костінська М. Гендерні особливості мотивації до лідерства у студенської молоді.....	71
Кравчук У. Психолого-педагогічні основи розвитку уваги дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.....	74
Крушельницька Н. Особливості взаємодії малокомплектного ЗДО з сім'єю в умовах протиепідемічного карантину.....	76
Лабатій М. Використання дидактичних ігор і вправ з елементами розв'язання винахідницьких задач у процесі образотворчої діяльності дошкільників.....	78
Левчук М. Вплив структури сімейних відносин на взаємини старших дошкільників з ровесниками.....	81
Мельник Н. Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами комп'ютерних ігор.....	82
Мельник Ю. Дидактичні комп'ютерні ігри як засіб розвитку старших дошкільників: використання в практиці закладу дошкільної освіти.....	84
Мельничук Ю. Гендерне виховання як завдання дошкільної освіти.....	87
Менік Н. Дослідження питання виникнення тривожності у дітей старшого дошкільного віку.....	89
Микитюк В. теоретичний аналіз проблеми професійного самовизначення старшокласників..	90
Миронець Л. Виховання гуманних почуттів у дітей.....	92
Михайлова Т. Психологічні особливості поведінки підлітків у конфліктних ситуаціях.....	95
Михалюк М. Конвергенція сімейної та професійної мотивації у працюючої жінки.....	97
Мовчко О. Вплив пандемічної реальності на виникнення депресії в юнацькому віці.....	101
Одейчук І. Дослідження соціально-психологічних закономірностей формування стресостійкості у студентської молоді.....	103
Осадча І. Стиль батьківського виховання як детермінанта виникнення страхів у дошкільників з особливими освітніми потребами.....	104
Павлова Р. Вплив інтернету на психіку підлітка.....	107
Паршина Я. Побудова міжособистісних взаємин як завдання розвитку у період дорослості.....	108
Рабович І. Прояви девіантної поведінки у підлітковому віці та їх корекція.....	110
Романович І. Технології попередження суїцидальних тенденцій серед старших школярів.....	112
Серко в. Виховні можливості народних прислів'їв як засобів формування моральних норм поведінки дитини.....	114
Синяк О. Художні тексти в пізнавальному розвитку дошкільника.....	117
Сосонюк О. Психологічний аналіз фрустрації та її особливостей.....	119
Тищук К. Розвиток комунікабельності молодших школярів в умовах інклюзивного навчання.....	121
Урус К. Роль пізнавальної активності у становленні особистості молодшого школяра.....	123
Федорук І. Психологічні детермінанти формування самооцінки у підлітковому віці.....	125
Хомич М. Використання інтерактивних методів на уроках з технологічної освітньої галузі у початкових класах.....	127
Черуха А. Психологічні складові захисту від маніпуляцій.....	129
Шальнова О. Психологічний аналіз ставлення до цивільного шлюбу на етапі ранньої зрілості.....	130
Шепельчук і. Проблема адаптації першокласників до навчальної діяльності.....	135